

Tavoitteellinen ja motivoiva haastattelu

Työnhakijan haastattelumalli

6Aika: DuuniPolku

TURKU AMK

6Aika

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

TYÖNHAKIJAN HAASTATTELMALLI

Haastattelumalli on kehitetty Turun ammattikorkeakoulun ja Turun kaupungin työllisyyspalvelukeskuksen yhteistyönä 6Aika: DuuniPolku -hankkeessa vuosina 2018–2019.

Haastattelumalli perustuu motivoivan haastattelun menetelmiin sekä asiakas-, voimavara- ja ratkaisukeskeiseen ajatteluun.

Haastattelumallin tarkoituksena on vahvistaa haastateltavan itseluottamusta ja motivaatiota ja lisätä hänen tavoitteellista toimijuuttaan.

Haastattelumallia voidaan käyttää ohjaavan työntekijän apuvälineenä työllisyyspalvelujen asiakastapaamisissa. Mallin pohjalta voidaan myös laatia haastattelulomakkeita asiakkaiden täytettäväksi työllisyyspalvelujen erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa.

HAASTATTELUKYSYMYKSET

Taustatiedot

01) Mikä on keskeisin koulutuksesi (oppilaitos, koulutus tai tutkinto, koulutuksen kesto, päättymisvuosi)?

Kysymyksen tarkoituksena on kerätä tiedot haastateltavan koulutuksesta, jos ne eivät ole haastattelijan tiedossa. Kysymys voi toimia samalla keskustelun avauksena.

Jos haastateltavan koulutustiedot ovat haastattelijan tiedossa, haastatteliija voi keskustelun avauksena esittää niistä lyhyen yhteenvedon.

02) Mikä on keskeisin työkokemuksesi (työnantaja, tehtävä tai tehtävät, työsuhteen kesto, päättymisvuosi)?

Kysymyksen tarkoituksena on kerätä tiedot haastateltavan työkokemuksesta, jos ne eivät ole haastattelijan tiedossa.

Jos haastateltavan työkokemustiedot ovat haastattelijan tiedossa, haastatteliija voi esittää niistä lyhyen yhteenvedon.

03) Mitä koulutuksessa, työelämässä ja muualla elämässä hankittuja tietoja, taitoja ja osaamista sinulla on (ml. kotona, perhe-elämässä, harrastuksissa ja sosiaalisessa elämässä hankitut tiedot ja taidot)?

Kysymyksen tarkoituksena on kerätä tiedot haastateltavan osaamisesta.

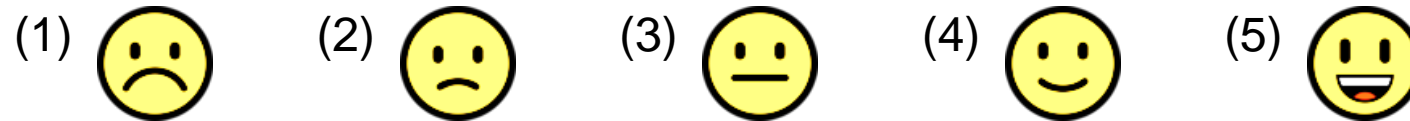
Muualla elämässä hankittujen tietojen ja taitojen osalta haastattelija voi antaa esimerkkejä kotona, perhe-elämässä, harrastuksissa ja sosiaalisessa elämässä saatavista taidoista, esim. lastenhoito, ruuanlaitto, siivous, ompelu, korjaus- ja remontointitaidot, digitaidot ja vieraiden kielten osaaminen.

Kysymyksen tavoitteena on ohjata haastateltavaa kiinnittämään huomiota ja tiedostamaan, miten paljon erilaisia tietoja, taitoja ja osaamista hänellä on. Samalla tavoitteena on lisätä haastateltavan itseluottamusta ja pystyvyyden tunnetta.

Jos haastateltavan koulutus- ja työkokemustiedot ovat haastattelijan tiedossa, haastattelu voidaan aloittaa myös suoraan tällä kysymyksellä.

Nykytilanne ja tavoitteet

04) Millaisena koet elämäntilanteesi tällä hetkellä? Valitse sopivin seuraavista.

Kysymyksen tavoitteena on kartoittaa haastateltavan mielialaa ja elämänasennetta.

Kysymyksen jatkoksi voi kysyä, miksi haastateltava kokee tällä hetkellä elämäntilanteensa kuvioista valitsemallaan tavalla. Haastateltavan vastausten perusteella voidaan saada tarkempaa kuvaa hänen elämäntilanteestaan, mielialastaan ja elämänasenteestaan.

05) Mitkä ovat tärkeimmät tavoitteet elämässäsi lähivuosina? Valitse seuraavista.

- (01) ammatillisen tai muun koulutuksen hankkiminen
- (02) ammatillisten suunnitelmien selkiyttäminen
- (03) arkielämän hallitseminen
- (04) asumisen järjestäminen
- (05) eläkkeelle siirtyminen
- (06) kuntoutuminen tai kuntoutusvaihtoehtojen selvittäminen
- (07) lasten hoitaminen tai lapsista huolehtiminen

- (08) menetyksestä toipuminen
- (09) muutto toiselle paikkakunnalle
- (10) muutto ulkomaille tai oleskelu ulkomailla
- (11) parisuhteen tai perhetilanteen selvittäminen
- (12) psyykkisen kunnon kohentaminen
- (13) päihderiippuvuudesta tai muusta riippuvuudesta irrottautuminen
- (14) rikoskierteestä irrottautuminen
- (15) sairaan tai ikääntyneen omaisen huolto tai hoitaminen
- (16) sairauksien hoito tai sairauksista toipuminen
- (17) sosiaalisten suhteiden selvittäminen
- (18) suomen kielen taidon kehittäminen
- (19) taloudellisen tilanteen selvittäminen
- (20) terveydentilan tai toimintakyvyn kohentaminen
- (21) tietotekniikkataitojen kehittäminen
- (22) työllistymistä edistäviin palveluihin tai toimenpiteisiin osallistuminen
- (23) työnhakutaitojen kehittäminen
- (24) työpaikan hankkiminen
- (25) uusien taitojen oppiminen tai hankittujen taitojen kehittäminen
- (26) vankeusrangaistuksen tai yhdyskuntapalvelun suorittaminen
- (27) vapaaehtoistyöhön tai talkootyöhön osallistuminen
- (28) varusmies- tai siviilipalveluksen suorittaminen
- (29) yritystoiminnan aloittaminen

- (30) En tiedä.
- (31) Ei tavoitteita.
- (32) Muu tai muut tavoitteet. Mikä tai mitkä?

Kysymyksen tarkoituksena on listata haastateltavan lähivuosille asettuvat tavoitteet.

Kysymykseen sisältyy implisiittinen oletus siitä, että haastateltavalla on tavoitteita. Tarkoituksena on saada haastateltava tiedostamaan, että hänellä on elämässään lähivuosille asettuvia tavoitteita, joihin hän pyrkii.

Valmiit vastausvaihtoehdot helpottavat tavoitteiden jäsentämistä ja nimeämistä. Samalla ne auttavat haastateltavaa myös muistamaan asioita, joista hän muutoin saattaisi unohtaa kertoa haastattelijalle.

Vaihtoehdot ovat aakkosjärjestyksessä ja joukossa on hyvin monenlaisia tavoitteiksi jäsennettyjä asioita. Tämän on tarkoitus viestiä haastateltavalle, että hänen tavoitteidensa ei tarvitse liittyä suoraan työllistymiseen, vaan elämässä voi olla monenlaisia tavoitteita ja monet asiat voivat vaikuttaa lopulta välillisesti myös työllistymiseen.

- 06) Mitä näistä tavoitteista haluaisit saavuttaa osittain tai kokonaan lähimmän vuoden aikana? Valitse edeltä.

Kysymyksen tarkoituksena on, että haastateltava valitsee myöhemmin jatkokeskustelussa käsiteltävät tavoitteet.

Työllistymistavoitteet

Seuraavat kolme kysymystä kysytään, jos työllistyminen on mukana haastateltavan lähivuosien tavoitteissa.

07) Missä tehtävissä tai millä alalla tavoitteesi on työskennellä tulevaisuudessa?

Tämän ja seuraavan kysymyksen tarkoituksena on, että haastateltava täsmentää ja konkretisoi työllistymistavoitteitaan.

Työhaastattelussa työnantaja yleensä haluaa valita avoinna olevaan tehtävään sellaisen työnhakijan, joka tietää, mitä hakee ja joka haluaa työhön juuri avoinna olevaan tehtävään ja juuri työnantajan yritykseen. Tämä nousi selvästi esille haastattelumallin kehittämistyön puitteissa toteutetuissa työnantajahaastatteluissa.

08) Millä tai millaisella työnantajalla tavoitteesi on työskennellä tulevaisuudessa?

Ks. edellä.

09) Mitä tai millaista koulutusta mahdollisesti tarvitset, jotta voit työskennellä tavoitteesi olevissa tehtävissä tai alalla?

Kysymyksen tavoitteena on, että haastateltava pohtii, havaitsee ja yksilöi mahdollisia kouluttautumistarpeitaan. Jos koulutuksen hankkiminen ei edellä ollut haastateltavan tavoitteena, se voi olla sitä näiden työllistymistavoitteita täsmentävien kysymysten jälkeen.

Jatkossa haastattelussa voidaan keskittyä tavoitteisiin, jotka haastateltava haluaisi saavuttaa osittain tai kokonaan lähimmän vuoden aikana.

Hyödyt ja haitat

10) Mitä etua tai hyötyä tavoitteiden saavuttamisesta sinulle olisi? Mitä hyvää saat, kun saavutat tavoitteesi?

Tämä ja seuraava kysymys ovat nk. ambivalenssikysymyksiä. Niiden yhteisenä tarkoituksena on herättää haastateltavassa sisäistä ristiriitaa, jonka ratkaiseminen on tavoitteisiin suuntautuvan toiminnan edellytyksenä.

Sisäistä ristiriitaa aiheuttaa se, että tavoitteiden saavuttaminen toisi mukanaan paljon hyvää, mutta samalla se vaatii muutosta ja ponnisteluja ja voi usein vaatia luopumista nykytilanteessa hyviltä tuntuvista asioista.

Asioita, joista voi joutua ainakin osittain luopumaan, voivat olla esim. vapaa-aika, perheen tai läheisten huolenpitoon suuntautuva toiminta, työttömänä tehty työ, harrastukset tai päihteidenkäyttö.

11) Mitä muutoksia tavoitteiden saavuttaminen vaatii elämässäsi? Mistä joudut mahdollisesti luopumaan, jotta saavutat tavoitteesi? Mitä haittaa näistä muutoksista ja luopumisesta sinulle mahdollisesti olisi?

Ks. edellä.

Voimavarat ja rajoitteet

12) Mitkä asiat auttavat tai tukevat sinua tavoitteidesi saavuttamisessa?

Kysymyksen tarkoituksena kartoittaa haastateltavan vahvuudet ja voimavarat.

Haastateltavan vastauksissa todennäköisesti nousee esille aiemmin käsitellyt haastateltavan tiedot, taidot ja osaaminen.

Lisäksi vahvuuksia voivat olla haastateltavan henkilökohtaiset ominaisuudet, esim. ahkeruus, järjestelmällisyys, pitkäjänteisyys, luovuus ja sosiaaliset taidot. Voimavaroja puolestaan voivat olla esim. hyvä terveys, toimiva parisuhde sekä perheen ja läheisten antama tuki. Näistä vahvuuksista ja voimavaroista haastattelija voi antaa vihjeitä ja esimerkkejä haastateltavan avuksi.

Kysymyksen tavoitteena on herättää haastateltavaa havaitsemaan ja tiedostamaan, miten paljon vahvuuksia ja voimavaroja hänellä on. Samalla tavoitteena on lisätä haastateltavan itseluottamusta ja pystyvyyden tunnetta.

13) Mitkä asiat estävät tai rajoittavat sinua tavoitteidesi saavuttamisessa?

Kysymyksen tarkoituksena kartoittaa haastateltavan rajoitteet.

Estäviä ja rajoittavia asioita voivat olla esim. terveydelliset ongelmat ja rajoitteet, sosiaalinen tilanne, päihderiippuvuus ja puutteellinen suomen kielen taito.

Kysymyksen yhteydessä voidaan käsitellä sitä, miten rajoitteita voitaisiin poistaa, miten niiden vaikutusta voitaisiin vähentää tai miten ne tulisi ottaa huomioon, jotta haastateltava etenisi kohti tavoitteitaan. Samalla jonkin rajoitteen poistaminen tai rajoitteen vaikutuksen vähentäminen voi muodostua haastateltavan yhdeksi tavoitteeksi.

Kysymyksessä tavoitteena on antaa haastateltavalle tunne siitä, että rajoitteet ovat voitettavissa ja että hänellä on mahdollisuus edetä tavoitteissaan rajoitteista huolimatta.

Tavoitteiden saavuttaminen

14) Kuvittele tilanne, että olet saavuttanut tavoitteesi. Millainen tilanne se olisi?

Tämä on nk. ihmekysymys. Sen tarkoituksena on saada haastateltava unelmoimaan tilanteesta, jossa hänen tavoitteensa ovat toteutuneet.

Tavoitteena on, että haastateltavan kokiessa ajatuksissaan tavoitteiden saavuttamisen tuomaa tyytyväisyyttä ja mielihyvää, hän alkaa kokea yhä enemmän tyytymättömyyttä nykytilanteeseensa. Tämän on tarkoitus lisätä haastateltavan motivaatiota tavoitteisiin suuntautuvaan toimintaan.

15) Mitä pitäisi tapahtua ja mitä voisit itse tehdä, jotta saavuttaisit tavoitteesi?

Kysymyksen tarkoituksena on listata ne konkreettiset asiat, jotka pitäisi tapahtua ja jotka haastateltavan tulisi tehdä, jotta hän saavuttaisi tavoitteensa.

16) Mitä olet tähän mennessä itse tehnyt saavuttaaksesi tavoitteesi?

Kysymyksen tarkoituksena on listata ne asiat, jotka haastateltava on jo tehnyt saavuttaakseen tavoitteensa.

Samalla kysymyksen tavoitteena on ohjata haastateltavaa kiinnittämään huomiota ja tiedostamaan, että hän on jo tähän mennessä tehnyt asioita saavuttaakseen tavoitteitaan. Tämän on tarkoitus lisätä haastateltavan itseluottamusta ja pystyvyyden tunnetta ja antaa hänelle uskoa ja luottamusta siihen, että hän kykenee jatkossakin tekemään tavoitteidensa saavuttamiseksi tarvittavia asioita.

17) Mitä voisit itse tehdä seuraavaksi saavuttaaksesi tavoitteesi?

Kysymyksen tarkoituksena on listata ne konkreettiset asiat, jotka haastateltavan tulisi tehdä lähikuukausien aikana, jotta hän etenisi kohti tavoitteitaan.

18) Millä tavoin erilaiset työllistymistä edistävät ja muut palvelut voisivat auttaa sinua parhaiten tavoitteidesi toteuttamisessa?

Kysymyksen tarkoituksena on kartoittaa, millaista apua ja tukea haastateltava näkee tarvitsevänsä, jotta hän etenisi kohti tavoitteitaan.

Tämän jälkeen haastattelija voi tiedottaa haastateltavalle tarkoituksenmukaisista palveluista ja ehdottaa hänelle palveluja, jotka parhaiten vastaavat hänen tarpeitaan.

Haastattelun pohjalta voidaan laatia suunnitelma siitä, mitä haastateltava tekee lähikuukausien aikana edetäkseen kohti tavoitteitaan ja millä tavoin erilaiset palvelut auttavat ja tukevat häntä siinä.

Tavoitteellinen ja motivoiva haastattelu

Työnhakijan haastattelumalli

6Aika: DuuniPolku

TURKU

TURKU AMK

6Aika

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto